

Corwen

5 Journeys

Bustling market towns surrounded by one of the most beautiful protected landscapes in Wales. A spectacular coastline. World-famous heritage attractions and a buzzing arts scene. Delicious food and drink.

There's so much going on in Denbighshire that it's hard to know where to start. So we've created a set of five different journeys for you to experience.

Whatever your mood or personal passion, there's a route that's right for you - taking in epic coastal paths, countryside landmarks, towering fortresses, cultural treasures or culinary destinations along the way.

Pick up the 5 Journeys leaflet or download it from our website.

www.gogledddwyraincymru.cymru

5 Taith

Trefi marchnad prysur wedi'u hamgylchynu gan un o'r tirweddau mwyaf prydferth a ddiogelir yng Nghymru. Morlin trawiadol. Atyniadau treftadaeth byd-enwog a byd celfyddydol cyffrous. Bwyd a diod bendigedig.

Mae cymaint yn digwydd yn Sir Ddinbych fel ei bod yn anodd gwybod lle i ddechrau. Felly rydym ni wedi creu pum taith wahanol i chi archwilio.

Beth bynnag eich hwyliau neu'ch hoffter, mae yna daith sy'n berffaith i chi - sy'n cynnwys llwybrau arfordirol syfrdanol, tirnodau cefn gwlad, cadarnleoedd tyrog, trysorau diwylliannol a chyrchfannau coginiol.

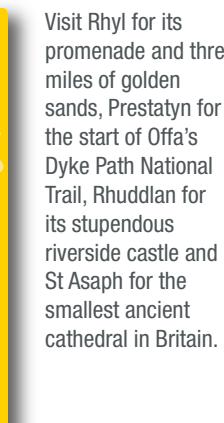
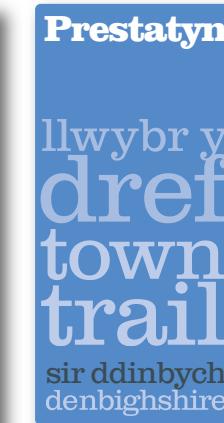
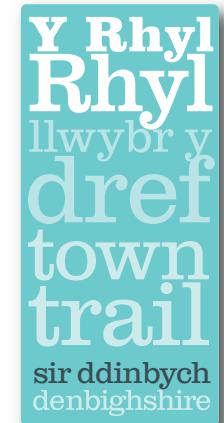
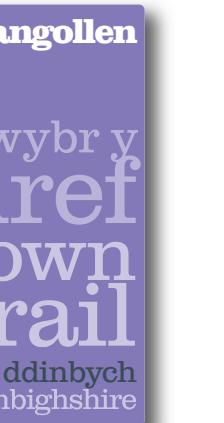
Codwch gopi o'r daflen 5 Taith neu llwythwch hi i lawr ar ein gwefan.

www.gogledddwyraincymru.cymru

A town for every day

Nid Corwen yw'r unig dref yn Sir Ddinbych gyda llwybr ei hun. Mae saith llwybr arall - pob un yn llawn o ddiddordeb hanesyddol. Ond pob un yn wahanol iawn, gyda'r gobaith y byddwch yn darganfod hynny dros eich hunain. Cyn bellid â bod gennych wythnos neu ddwy arall i'w sbario.

Rhannwch Let's share

[gogleddcymru_northeastwales](#)

[NthEastWales](#)

[@NthEastWales](#)

[North East Wales](#)

twristiaeth@sirddinbych.gov.uk
tourism@denbighshire.gov.uk

www.gogledddwyraincymru.cymru
www.northeastwales.wales

Canolfannau Croeso
Tourist Information Centres

Gogledd | North 01745 344515
De | South 01978 860828

Fotograffau / Photography
© Crown copyright (2019) Visit Wales / © Hawlfraint y Goron (2019) Croeso Cymru, White Fox, Laurence Crossman-Emms

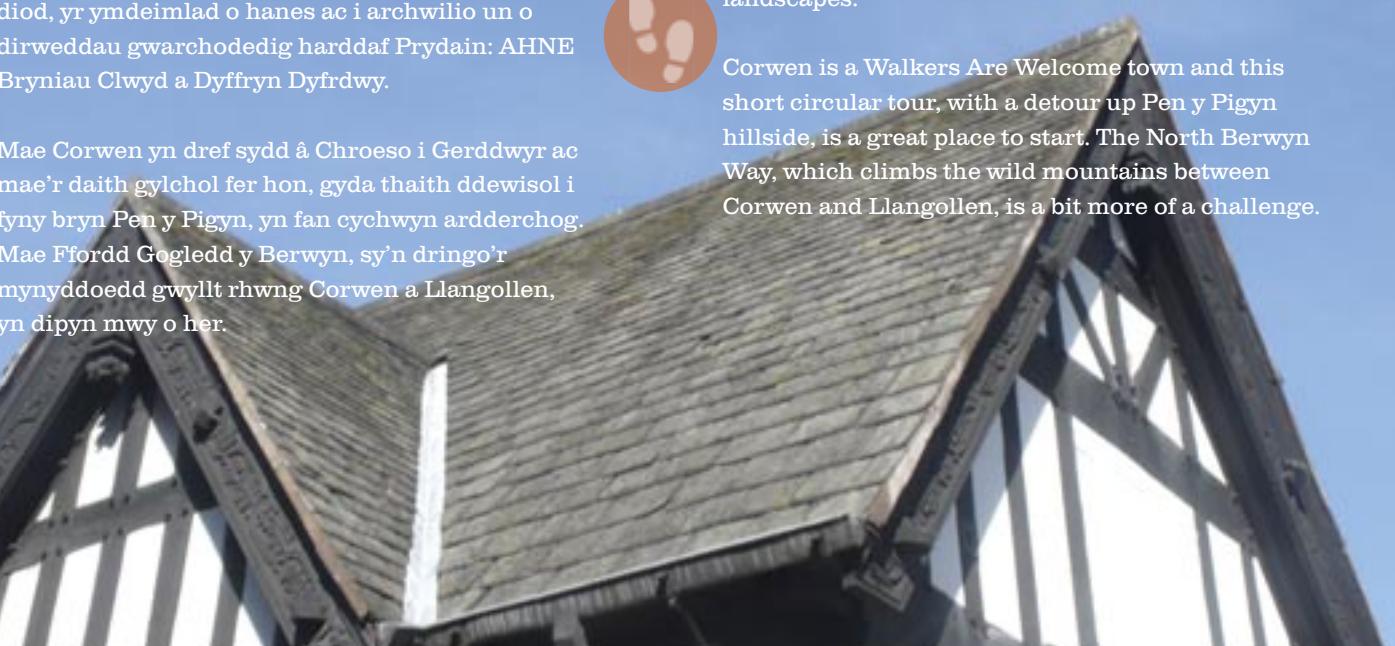
Cyhoeddwyd gan Dim Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau Cyngor Sir Ddinbych
Published by Denbighshire County Council's Tourism, Marketing and Events Team

Darganfod Corwen

Mae tref farchnad fechan Corwen wedi mwynhau statws uwch na'r disgwyl am ganrifoedd lawer. Gyda'i safle strategol wrth droed Mynyddoedd y Berwyn ger troad eang yn yr Afon Dyfrdwy, mae saint o'r chweched ganrif, byddinoedd goresgynnol ac amddiffynnol, porthmyn a theithwyr coetsis Fictoraidd wedi ymweld â'r dref yn eu tro.

Felly, mae'r "Groesffyrrd" hon yng Ngogledd Cymru wedi cael digon o ymarfer o ran croesawu teithwyr. Y dyddiau hyn, maent yn dod am y bwyd a diod, yr ymdeimlad o hanes ac i archwilio un o dirweddau gwarchodedig harddaf Prydain: AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae Corwen yn dref sydd â Chroeso i Gerddwyr ac mae'r daith gylchol fer hon, gyda thaith ddewisol i fyny bryn Pen y Pigyn, yn fan cychwyn ardderchog. Mae Ffordd Gogledd y Berwyn, sy'n dringo'r mynyddoedd gwylt rhwng Corwen a Llangollen, yn dipyn mwy o her.

Exploring Corwen

The little market town of Corwen has punched above its weight for many centuries. Occupying a strategic spot at the foot of the Berwyn Mountains beside a wide sweep of the River Dee, it's been visited in turn by sixth century saints, invading and defending armies, cattle drovers and Victorian coach passengers.

So this "Crossroads of North Wales" has had plenty of practice in welcoming travellers. Nowadays they come for the food and drink, for the sense of history and to explore one of Britain's loveliest protected landscapes.

Corwen is a Walkers Are Welcome town and this short circular tour, with a detour up Pen y Pigyn hillside, is a great place to start. The North Berwyn Way, which climbs the wild mountains between Corwen and Llangollen, is a bit more of a challenge.

Yn sicr, fedrwch chi ddim methu'r cerflun maint llawn o Owain wrth ymyl ei geffyl brwydr ar Y Sgwâr - yn union gyferbyn â'r gwesty sy'n dwyn ei enw. Dair milltir i'r dwyraian yn Llidiart-y-Parc y mae'r twmpath lle lansiodd ei wrthryfel yn erbyn rheolaeth Seisnig.

Corwen yw cartref hynafiaid Owain Glyndŵr, arwr cenedlaethol Cymru sydd, yn ôl y chwedl, ynghwsg yn aros i ddeffro eto ryw ddydd pan fydd ar ei wlad ei angen fwyaf. Dysgwch fwy am fywyd Owain Glyndŵr yn Amgueddfa Corwen - rhif 3 ar fap llwybr y dref drosodd.

Ewch i www.gogledddwyraincymru.cymru

Beth sy'n ei wneud yn arbennig?

Dau air: Owain Glyndŵr. Ewch chi ddim ym mhell yng Nghorwen a'r cyffiniau heb ddod o hyd i bethau i'ch atgoffa am Dywysog brodorol olaf Cymru.

Yn sicr, fedrwch chi ddim methu'r cerflun maint llawn o Owain wrth ymyl ei geffyl brwydr ar Y Sgwâr - yn union gyferbyn â'r gwesty sy'n dwyn ei enw. Dair milltir i'r dwyraian yn Llidiart-y-Parc y mae'r twmpath lle lansiodd ei wrthryfel yn erbyn rheolaeth Seisnig.

Corwen yw cartref hynafiaid Owain Glyndŵr, arwr cenedlaethol Cymru sydd, yn ôl y chwedl, ynghwsg yn aros i ddeffro eto ryw ddydd pan fydd ar ei wlad ei angen fwyaf. Dysgwch fwy am fywyd Owain Glyndŵr yn Amgueddfa Corwen - rhif 3 ar fap llwybr y dref drosodd.

Ewch i www.northeastwales.wales

Ble awn ni nesaf?

Dylai siopau, caffis, tafarndai ac adeiladau hanesyddol Corwen eich cadw'n brysur am sbel. Ond os ydych chi'n penderfynu symud ymlaen, byddwch yn dod ar draws rhai o brif atyniadau Gogledd Cymru dim ond ychydig filltiroedd i ffwrdd.

Plas Newydd

Ewch i gartref Gothig cywrain "Merched Llangollen", cerddwch trwy eu gerddi a chael paned yn yr hen stabl.

www.plasnewyddllangollen.co.uk
01978 862834

Plas Newydd

Visit the elaborate Gothic home of "The Ladies of Llangollen", stroll their gardens and take tea in the old stable.

www.plasnewyddllangollen.co.uk
01978 862834

Canolfan Grefft Rhuthun

Tair oriel, stiwdios gwneuthurwyr, siop a chaffi - y cyfan mewn adeilad cyfoes sy'n waith celf ynddo'i hun.

www.canolfangrefftrhuthun.org.uk 01824 704774

Ruthin Craft Centre

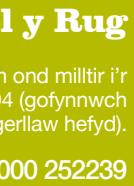
Three galleries, makers' studios, a shop and a café – all in a contemporary building that's a work of art in itself.

www.ruthincraftcentre.org.uk 01824 704774

Capel y Rug

Capel o'r ail ganrif ar bymtheg, dim ond milltir i'r gogledd-orllewin o Gorwen ar yr A494 (gofynnwch i weld Eglwys Llangar gerllaw hefyd).

www.cadw.gov.wales 03000 252239

Rug Chapel

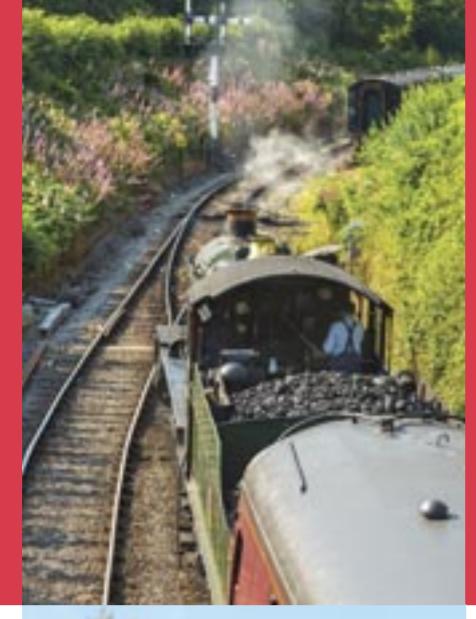
Seventeenth century chapel is just a mile north-west of Corwen on A494 (ask to see nearby Llangar Church too).

www.cadw.gov.wales 03000 252239

Where shall we go next?

The shops, cafés, pubs and historic buildings of Corwen should keep you busy for a while. When you do decide to move on, you'll find some of the leading attractions of North Wales just a few miles away.

1 Rheilffordd Llangollen

1 Llangollen Railway

Yn ôl yn 2014, diolch i estyniad gwerth £1 milifiwn i rheilffordd Llangollen, dafeth trenau stem yn pwffian yn ôl i Gorwen am y tro cyntaf ers hanner can mlynedd. Erbyn hyn mae modd teithio am 10 milltir fforddig ar hyd lannau Afon Dyfrdwy o Gorwen drwy orsafoedd Carrog, Glyndyfrdwy a Berwyn i Langollen. Heb os dyma un o'r siwrnai trêñn godidocaf ym Mhrydain. Erbyn hyn, diolch i platfform 'ynys' newydd sbon Corwen, mae'r siwrnai wedi ymestyn ychydig o lathenni eto i mewn i ganol y dref. Gobeithir y bydd yr orsa newydd yn agor yn 2022.

2 Dôl Corwenna

2 Dôl Corwenna

Ewch i gyfeiriad yr arwydd werdd ar ochr ddwyreiniol y maes parcio a diliynwch y llwybr.

Mae Dôl Corwenna'n fwya na dim ond parc bach del yng nghanol Corwen. Y mae hefyd yn safle ecolegol a'i ddôl blodau gwyllyt a'i galendr hinsawdd yn profi effeithiau cynhesys byd-eang. Mae pwrras yr un mor bwysig i'r berlan gymunedol, sef tyfu a rhannu ei chynhaefn a afalau, gellyg, ceirios ac Eira Dinbych Dyffryn Clwyd. Hefyd, er nad yw'n amlwg wrth grwydro'r parc, y fan hon hefyd yw cartref Cawr Corwen – o Ben y Pigyn y ceir yr olygfa orau o'r cawr mawr ynghwsg.

3 Amgueddfa Corwen

3 Corwen Museum

Agorodd amgueddfa Corwen am y tro cyntaf yn 2015 gydag arddangosfa dros dro'n dathlu Corwen fel tref reilffordd. Cymaint oedd llwyddiant yr arddangosfa sefydwyd amgueddfa barhaol mewn hen gapel goseigeddig ar Ffordd Llundain. Mae tim dynodedig o wiforddwyd yn creu arddangosfaidd ar themâu'n cynnwys Owain Glyndŵr, y rhifel Byd Cyntaf, a diwyllant lleol, portmonia a feriws, Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a gweithwyr lechi Glyndyfrdwy (gydag atgynhyrchiad 'ymgoll' o'r chwarter lechi).

4 Corwen Manor

4 Corwen Manor

Gwaith ffordd Thomas Telford o Lundain i Gaerbybi, yr ydych ar fin ei chroesi. Corwen yn far aros pwysig i deithwyr rhwng Lloegr a'r Iwerddon yn yr 13eg ganrif. Yn anffodus yn allai pawb ffordd o pri coets fawr – neu hyd yn oed dorth o fara. Adeiladwyd Corwen Manor fel tloft ym 1840 i roi cartref i 150 o ddiolion o saith plwyf, dynion mewn un adain a marched yn y llall. Mae bellach yn ganolfan greftau a chaffi. Gyferbyn, lle mae siop gyflwyneraeth erbyn hyn, roedd adeilad o alwyd yn Gorffysfa'r Cwrydriad ar un adeg. Yma roedd cwrydriad yn enill eu bwyd a'u llety drwy dorri canpwyd a gerrig y dydd – dydi hynni ddilim yn swni fel llawer o orffwys.

Caer Drewyn

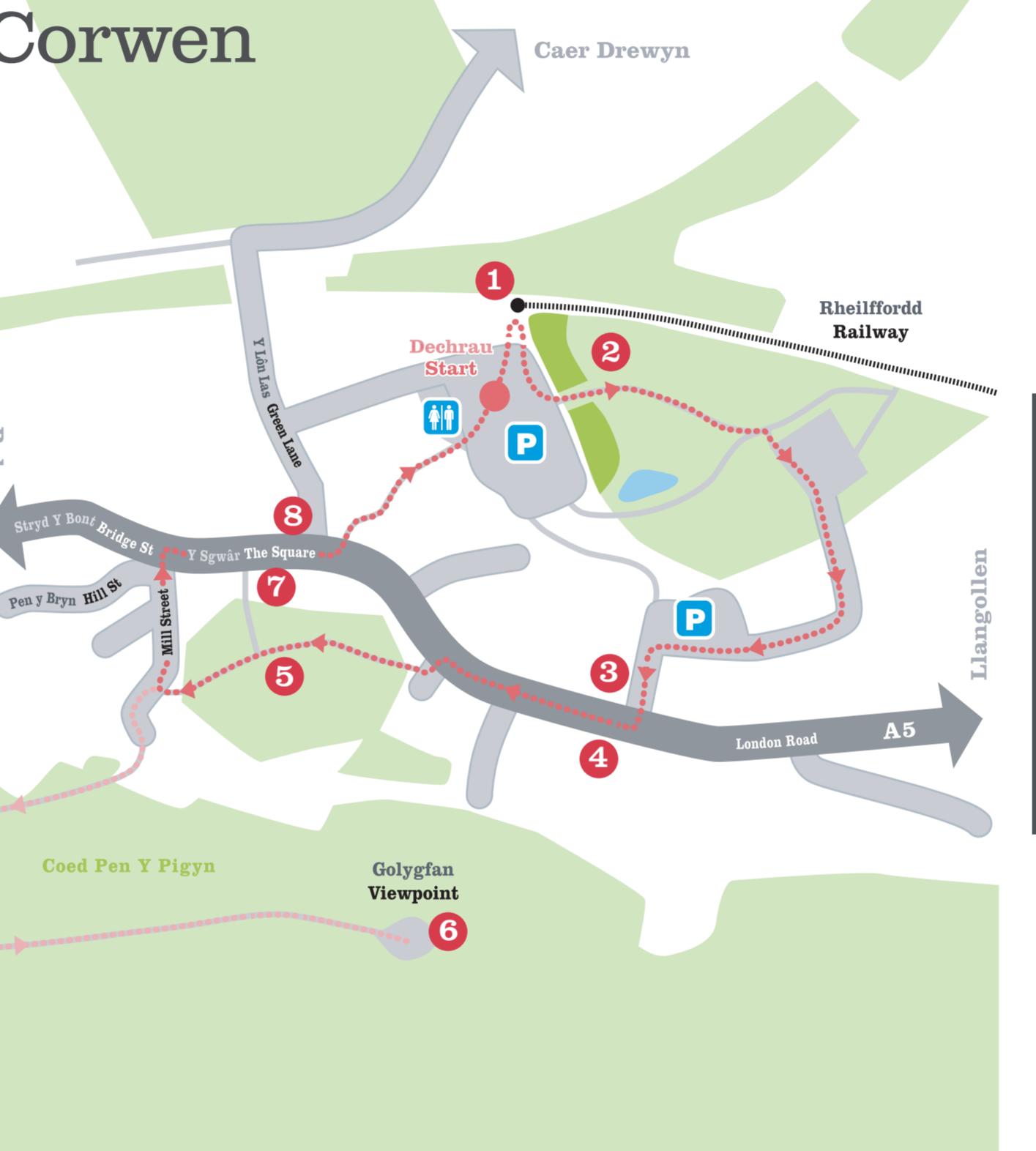
Caer Drewyn

Caer Drewyn yw'r fryngaer fwyaf deheuol o gadwyn ysblynydd o'r fryngaerau Oes yr Haearn sy'n ymestyn ar draws Fynyddoedd Bryniau Clwyd a Mynyddoedd Llantysilio. Mae bron i 1,000 troedfedd uwchben lefel y môr ac yn dominyddu'r nenini'n i'r goleidd-dôwyrain o Gorwen ac yn cynnig golygyedd trawiadol o Dyffryn Edeirnion. Mae bryngaer Caer Drewyn, a godwyd gan y Celtaid tua 800 CC, ymhilh y bryngaerau sydd yn y cyflwr gorau yng Nghymru a, gan na chafodd ei chloddio eried, mae'n un o'r rai mwyaf dirgel. Ar un adeg, tyfarir Rhufeiniadaid rawnwin ar y llethrâu deheuol ac fe'i defnyddiwyd fel canolfan filwrol gan y tywyssion canoloesol Owain Gwynedd ac Owain Glyndŵr.

Ewch i fyny'r Lôn Las, parciwch ym maes parcio'r ganolfan hamdden a diliynwch yr arwyddion.

Llwybr y dref | Town trail

Pellter	0.6 milltir / 1km heb gynnwys Coed Pen y Pigyn	Distance	0.6 miles / 1 km excluding Coed Pen y Pigyn
Pa mor anodd yw'r llwybr?	Cymharol wastad ac eithrio'r ddringiaf gymedrol ddewlis i Goed Pen y Pigyn	Difficulty	Fairly flat except for optional moderate ascent to Coed Pen Y Pigyn
Amser yn cerdded	45 munud	Walking time	45 minutes
Man cychwyn	Maes parcio Y Lôn Las LL21 0DN	Start point	Green Lane car park LL21 0DN
Cludiant cyhoeddus	Traveline Cymru 0800 464 0000, Ymholiadau Rheilffyrdd Cenedlaethol 03457 484950	Public transport	Traveline Cymru 0800 464 0000, National Rail Enquiries 03457 484950

www.gogledddwyraincymru.cymru www.northeastwales.wales

Tra eich bod yn cerdded....

Sefwch wrth fynedfa'r eglwys ac edrychwch i lawr y llwybr at giât y fynwent. Ar y dde mae beddau gyda "cherrig penlinio", sydd ond i'w cael yn y rhan hon o Gymru, lle y credir fod gweddwon yn gweddu am eu gwyr ymadaledig.

Just head up Green Lane, park in the leisure centre car park and follow the signs.

Town trail

Distance	0.6 miles / 1 km excluding Coed Pen y Pigyn
Difficulty	Fairly flat except for optional moderate ascent to Coed Pen Y Pigyn
Walking time	45 minutes
Start point	Green Lane car park LL21 0DN
Public transport	Traveline Cymru 0800 464 0000, National Rail Enquiries 03457 484950

5 Eglwys Sant Mael a Sant Sulien

Sefydlodd Sant Mael a Sant Sulien eu heglwys yma yn y chweched ganrif, ond mae'r adeilad presennol yn dyddio o'r 1200au. Mae maen hir cynhanesyddol wedi'i adleoli i mewm i'r porth wrth y fynedfa ac i'r dde mae staff yr hyn a allai fod yn groes bregethu o'r nawedd ganrif. Y tu mewn mae bedyddfaen a allai fod yn 1,000 o flynyddoedd oed. Yn y cefn, y tu i'r fanau, cerfiwyd croes ar y lintel uwchben drws yr offeiriad – hawn i fed y farc a wnaed pan hyrddiodd Owain Glyndŵr ei ddag i lawr o ochr brynn Pen y Pigyn mewn cynddare.

Gadewch y fynwent wrth y giât dro fel tuaq at y gorlewin (chwiliwch am garreg fedd Owen Owen y gyrrwr injans tua'r chwih).

5 Church of St Mael and St Sulien

Saint Mael and Saint Sulien founded their church here in the sixth century but the present building dates from the 1200s. A prehistoric standing stone is built into the entrance porch and to the right stands the shaft of a possibly ninth century preaching cross. Inside is a font that could be 1,000 years old. Round the back, behind bars, the lintel above the priest's doorway is carved with a cross – supposedly the mark made when Owen Glyndŵr hurled down his dagger from Pen y Pigyn hillside in a rage.

Leave the churchyard by the metal turnstile to the west (look out for the gravestone of Owen Owen the engine driver away to the left).

6 Coed Pen y Pigyn

Os ydych am fynd ar y daith ddewisiol i Goed Pen y Pigyn, trowch i'r chwith a diliynwch y llwybr trae ar ben Mill Street. Mae'n rhaid mynd i fyny'r allt, ar llwybr glaswelltog a charegog – ond mae'r golygyedd yn ysblennydd. Fel arall, trowch i'r deuag at ganol y dref.

Wrth i chi ddringo trwy goedwig dderw Coed Pen y Pigyn, sy'n gynefin i sawl rhwysogaeth o ystumod, byddwch yn mynd heibio i daith gylchol Llwybr y Dagr i'r chwith a chylch cerrig yr Osedd atmosfferig a godwyd ar gyfer Eisteddfod Genedlaethol 1919. Ar ben y llwybr, 800 troedfedd uwchben y dref a gyda'r Afon Dyfrdwy yn ymestyn o'ch blaen chi yn un rhuban, mae heneb garreg i ddathlu priodas Twysog Cymru yn 1863.

7 Gwesty Owain Glyndŵr

Mae blaen Gwesty Owain Glyndŵr, gyda'i portico Eidalaidd, yn dyddio o ddechrau'r 19eg ganrif – blynnyddoedd fwyndiadau i Corwen, diolch i wellaen ethriadol Thomas Telford i'r ffordd o Lundain i Gaerbybi. Mae'n llawn i'n ym y mewn, gan ei fod yn wreiddiol yn fynachlog ar dir yr eglwys.

Yma, ym 1789, y cynaliwyd yr eisteddfod cyntaf yng Nghymru – traddodiad a arweiniodd at wyl ddiwylliannol fawreddog Eisteddfod Genedlaethol Cymru. Yn llai llawn, dywedir fod y gwesty yn gartref i sbyrd gwaig a broffod ddiwedded trist i'w charwriaeth â mlynach.

8 Cerflun o Owain Glyndŵr

Dyma fo: arwr mwya Cymru a hoff fab Corwen. Dadorchuddiwyd y cerflun efydd gwych hwn o Owain Glyndŵr yn 2007 i nodi'r foment ym 1400 pan y cyhoeddodd mai oedd Tywysoeg Cymru a dechrau gwrthfryd cenedlaethol yr erbyn rheolaeth Lloegr. Yn fuan roedd yn goruchafu ar lawer o Gymru, ond, o dan bwysau gan y darpar Harri V, dechreudd ei wrthyrfylu ac erbyn 1415 roedd wedi diffannu, ond ni chafodd fwy ei ddal. Dethlir "tad y Peniarth foden" ar 16 Medi bob blwyddyn ar Ddiwrnod Owain Glyndŵr.

O'r Sgwâr, ewch ar hyd y llwybr rhwng siop y cigydd a'r caffi i ddychwelyd i'r maeis parcio.

Tomen Owain Glyndŵr

Yn wreiddiol, roedd y domen goedig hon yn fwynt i gastell cloddwaith Normanaidd ac yn ddiweddarach yn rhani o gartref teuluol Owain Glyndŵr. Safai ei blasfy, a chwalydd gan filwr Lloegr ym 1403, yn y cae islaw. Dyma oedd yr union fan lle y cyhoeddwyd Owain yn Dywysoeg Cymru cyn mynd i ati i'r beth Rhydian, Rhuddlan, y Fflint, Penarlâg, Holt, Croesoswallt a'r Trallwng – y cyfan mewn wythnos.

Mae'r domen ar dir preifat dair milltir i'r dwyrain o Gorwen a chwarter milltir i'r dwyrain o Llidiart-y-Parc, i'r chwith wrth yr A5. Chwiliwch am gilfan fechan gyferbyn â bwrrd dehongli.

Owain Glyndŵr's Mound

This tree-covered mound was originally the motte of a Norman earthwork castle and later part of the ancestral home of Owain Glyndŵr. His mansion, razed by English troops in 1403, stood in the field below. This was the very spot where Owain was proclaimed Prince of Wales before setting off to ravage Ruthin, Denbigh, Rhuddlan, Flint, Hawarden, Holt, Oswestry and Welshpool – all in a week.

The mound is on private land three miles east of Corwen and a quarter of a mile east of Llidiart-y-Parc, to the left of the A5. Look out for a small layby opposite an interpretation board.